

ЗНМ III рівня мають нижчий рівень розвитку вербальної уяви, ніж діти з незначними порушеннями мовлення, і, тим більше, ніж діти без мовленнєвих порушень.

Таблиця 5

Загальні результати дослідження рівня розвитку вербальної уяви (за рівнями, у %)

Рівень розвитку вербальної уяви	Діти з N мовлення	Діти з порушеннями вимови декількох звуків	Діти з ЗНМ III рівня
Високий рівень	51,25 %	17,5 %	7,5 %
Середній рівень	42,5 %	60 %	27,5 %
Низький рівень	6,25 %	22,5 %	65 %

Розроблення методичних рекомендацій щодо розвитку вербальної уяви у дітей старшого дошкільного віку є завданням нашого подальшого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Боровик О.Н. Развиваем воображение // Дошкольное образование. – 2001. – № 1 – С.14
2. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте: психолог. очерк. – М.: Просвещение. – 1991. – 94 с.
3. Дяченко О.М. Развитие воображения дошкольника. – М.: Владос. – 1996, 126 с.
4. Калягин В.А. Логопсихология: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В.А.Калягин, Т.С.Овчинникова. — М.: Академия. – 2006. – 320 с.
5. Палагина Н.Н. Диагностика уровня развития воображения детей раннего возраста // Вопросы психологии. – 1994. – № 5. – С. 12–20.
6. Семенюк Л.М. Хрестоматия по возрастной психологии: учебное пособие для студентов/Под ред. Д.И. Фельдштейна: издание 2-е, дополненное. - Москва: Институт практической психологии, 1996. - 304 с.
7. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / За редакцією академіка В.І.Бондаря. - Луганськ: Альма-матер, 2003. - 436 с.

УДК 376: 37.011.3-051

**МОЖЛИВОСТІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ШКОЛИ У ПІДВИЩЕННІ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ВЧИТЕЛЯ-ДЕФЕКТОЛОГА**

Басалюк Н.М.

Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка

У статті здійснено теоретичний аналіз проблеми науково-методичної роботи вчителів-дефектологів в умовах спеціальної школи; сформульовано її мету і завдання.

В статье осуществлен теоретический анализ проблемы научно-методической работы учителей-дефектологов в условиях специальной школы; сформулированы ее цель и задачи.

In the article the theoretical analysis of problem is carried out scientifically methodical works of vchiteliv-defektologiv in the conditions of the special school; its purpose and task is formulated.

Ключові слова: науково-методична робота, методичне об'єднання, вчитель-дефектолог, підвищення фахової компетентності.

Ключевые слова: научно-методическая работа, методическое объединение, учитель-дефектолог, повышение профессиональной компетентности.

Key words: scientific and methodical work, methodological associations, teacher-defectolog, increasing professional competence.

Інтенсивне реформування освіти в Україні вимагає цілеспрямованих наполегливих пошуків шляхів

модернізації змісту та структури науково-методичної роботи педагогічних кадрів. У Національній доктрині розвитку освіти у розділі XII «Освіта і наука» зазначається, що поєднання освіти і науки є умовою модернізації системи освіти, головним чинником її подальшого розвитку, що забезпечується [4, с.12]:

- розвитком освіти на основі наукових і технологічних досягнень;
- інноваційною освітньою діяльністю у навчальних закладах усіх типів, рівнів акредитації та форм власності.

У сьогоднішніх швидкоплинних умовах за нової педагогічної парадигми потрібен учитель, який відрізняється мобільністю, гнучкістю, творчо використовує різні педагогічні технології, здатен успішно вирішувати педагогічні задачі з орієнтацією на міжособистісну взаємодію, розвиток самобутності особистості дитини. З огляду на це робота, націлена на розвиток професійного і особистісного потенціалу, підвищення фахової компетентності вчителя безпосередньо науково-методичною роботою у школі набуває особливого значення.

Розбудова української національної школи вимагає постійної роботи з підвищення кваліфікації педагогічних працівників, забезпечення високого рівня науково-методичної діяльності, потребує стабільно і творчо працюючих педагогічних колективів з високим рівнем професійної майстерності. У Законі України «Про освіту» (ст. 55 «Права педагогічних та науково-педагогічних працівників») зазначається, що вчителі мають право на підвищення кваліфікації, перепідготовку, вільний вибір змісту, програм, форм навчання, закладів освіти, установ та організації, що здійснюють підвищення кваліфікації і перепідготовку.

Вище висвітлене і обумовило актуальність нашого дослідження, метою якого є розробка та апробація сучасної системи науково-методичної роботи у спеціальній школі. У цій статті висвітлимо результати теоретичного аналізу проблеми науково-методичної роботи вчителів-дефектологів, сформулюємо її мету та завдання.

Участь у методичній роботі є невід'ємною складовою професійної діяльності педагога. Методична робота як багатогранний і творчий процес, що складається з комплексу систематичної, цілеспрямованої діяльності педагогів, сприяє підвищенню науково-теоретичного і культурного рівнів, удосконаленню психолого-педагогічної й професійної підготовки. Проте, як зазначається у державній програмі «Вчитель», система післядипломної освіти не відповідає запитам педагога через недостатність індивідуалізації та варіативності змісту і форм професійного вдосконалення педагогічних працівників.

Від постійного підвищення кваліфікації учителя, зростання педагогічної майстерності, педагогічної компетентності, творчого підходу до професійно-педагогічної діяльності вчителя і залежить рівень освіченості і виховання майбутнього покоління, прогрес суспільства.

У Законі України зазначено, що методична робота – це систематична, колективна та індивідуальна діяльність педагогічних працівників, спрямована на вдосконалення їхньої кваліфікації та професійної майстерності. Вона вимагає їхньої постійної уваги: клопіткої, безперервної роботи педагогів, бо саме її результати можуть підвищити рівень освіти. Методична робота у школі сприяє підвищенню професійної компетентності вчителів і спрямована на розробку та теоретичне обґрунтування доцільного змісту, форм та методів післядипломної педагогічної освіти.

В.С.Єлагіна зазначає, що однією із основних форм підвищення фахової компетентності є методична робота, у процесі якої розвивається професіоналізм, професійна майстерність, відбувається збагачення психолого-педагогічних, дидактичних, методичних знань та умінь, розвиток професійно-ціннісних орієнтацій, творчого стилю мислення, оволодіння новими педагогічними технологіями, формується потреба у професійній самоосвіті, саморозвитку; повноцінній самореалізації вибраній професії.

В.С.Єлагіна припускає, що ефективність методичної роботи залежить від таких факторів: вибір пріоритетних напрямків освітнього закладу; колегіальність методичної роботи; врахування індивідуальних, професійних особливостей кожного педагога; опора та ініціативність, творчість учителів, їхні професійні інтереси і здібності; формування банку передового досвіду.

І.П.Жерносек вважає основними завданнями науково-методичної роботи наступні створення організаційних умов для безпосереднього вдосконалення фахової освіти і кваліфікації педагогічних працівників, підвищення їх психолого-педагогічної компетентності; здійснення заходів з поглиблення педагогічних знань, методології навчання, вивчення директивних матеріалів, документів Міністерства освіти і науки України; поглиблення науково-методичної підготовки з предмету та методики його викладання, поповнення знань і суміжних предметів; науково-методична робота з вивчення узагальненого передового педагогічного досвіду, визначення шляхів його творчого використання; здійснення заходів щодо підвищення освітнього, науково-методичного та культурного рівня; створення оптимальної системи інформаційного забезпечення та інформаційно-аналітичного обслуговування навчально-виховного процесу; залучення педагогів до науково-дослідної роботи [2, с.5-8].

Визначаючи основи науково-методичної роботи у корекційній педагогіці ми опирались на теоретичні

розробки, сформульовані у працях В.І.Бондаря, І.Г.Єременка, В.О.Липи, В.Ф.Мачихіної, С.П.Миронової, Ю.В.Пінчук, Б.П.Пузанова, В.М.Синьова, М.К.Шеремет та ін.

В українському дефектологічному словнику методична робота у спеціальній школі визначається як «один із напрямів роботи з підвищення фахового рівня педагогів, якості навчання та виховання аномальних дітей» [6, с.107].

Р.О.Агавелян, А.Д.Гонєєв, Ю.А.Костенова, Б.П.Пузанов, Є.С.Тушега та ін. вказують на те, що післядипломна професійна підготовка є складовою неперервної освіти впродовж усього життя людини і передбачає організоване і систематичне навчання дипломованих працівників з метою подолання розриву між здобутою ними у вищому навчальному закладі професійною підготовкою і новими вимогами, що висуваються розвитком науки, культури, економічної сфери.

С.П.Миронова відзначає, що у науково-методичній роботі слід керуватися визначенням системи підвищення кваліфікації вчителя-дефектолога як сукупності взаємопов'язаних елементів – мети, змісту, форм контролю та управління, що забезпечують поглиблення, розширення та оновлення знань, умінь, навичок і методів професійної педагогічної діяльності підвищення фахової компетентності як компонента системи післядипломної освіти – цілеспрямованого спеціально організованого педагогічного процесу, систематичного поглиблення, розширення чи оновлення професійної компетентності вчителів-дефектологів зумовленого динамікою розвитку суспільства, науки, освіти, культури та потребами, пов'язаними з особистим досвідом і специфікою діяльності кожного корекційного педагога.

М.К.Шеремет наголошує, що науково-методична робота з педагогічними кадрами має на меті стимулювання їх до аналізу власного досвіду та прогнозування подальшої діяльності, передбачає оволодіння знаннями щодо шляхів, методів і прийомів реалізації концептуально нових підходів до забезпечення якості освіти.

В.О.Липа зазначає, що діяльність методичних служб спрямовується на вирішення проблеми підготовки педагога-дослідника, педагога-новатора, який володіє перспективними педагогічними технологіями, проєктивним мисленням, є суб'єктом особистісного та професійного зростання, вміє досягти поставлених педагогічних цілей.

В.М.Синьов вважає, що важливим фактором підвищення кваліфікації корекційних педагогів, від рівня якого залежить удосконалення навчально-виховного процесу у закладах освіти, є методична служба, яка забезпечує безперервний, системний характер науково-методичної роботи, безпосередньо пов'язаний з проблемами над якими працюють вчителі-дефектологи [5, с. 3-22].

На думку Т.В.Варенової, модернізація системи науково-методичної роботи покликана задовольнити потреби розвитку кожного освітнього закладу, а також інтереси корекційних педагогів у постійному підвищенні їх професійного рівня відповідно до сучасних вимог. Вчитель-дефектолог повинен самостійно вибирати методи і засоби корекції, учити якісно, економно, вчити тому, що є особистісно і соціально значущим для особистості.

А.Д.Гонєєв відзначає, що якби добре не був підготовлений учитель-дефектолог, якими б якостями і засобами він не володів, йому однаково необхідний тісний зв'язок з фахівцями медиками, психологом, потрібна міцна опора на нормативно-правову базу педагогічного процесу. Вчителю-дефектологу потрібне навчально-методичне забезпечення корекційної діяльності у навчально-виховному процесі.

А.В.Гордєєва вважає, що найбільш дієвою і поширеною формою неперервної освіти є участь вчителів-дефектологів у методичних об'єднаннях, що вирішують такі задачі: підвищення фахової компетентності та педагогічної майстерності; оволодіння сучасними навичками та прийомами корекції і реабілітації; апробування інноваційних технологій і опрацювання рекомендацій щодо їх використання; вивчення, узагальнення та залучення у практику досвіду колег; розвиток творчої ініціативи, індивідуальної самоосвітньої діяльності.

На думку О.А.Козиревої у системі підвищення фахової компетентності педагога-дефектолога існує протиріччя між потребою навчальних закладів у творчо мислячих та грамотних педагогах-дефектологах і нерозробленістю організаційно-педагогічних умов підвищення їх кваліфікації. Одним із шляхів удосконалення системи підвищення фахової компетентності вона вважає – дистанційне навчання.

Р.О.Агавелян підкреслює, що методична робота є важливою складовою педагогічної освіти, що має цілісну систему дій і заходів, спрямованих на підвищення кваліфікації та професійної майстерності кожного педагогічного працівника, розвиток творчого потенціалу. Вчений зазначає, що вирішити ці багатопланові завдання підвищення кваліфікації педагогічних кадрів можна лише через створення оптимальної системи методичних заходів та надання педагогам права вільного вибору тих форм, які максимально враховують їхні потреби, запити та інтереси.

Отже, методологічною основою науково-методичної роботи вчителя-дефектолога слугує теорія корекційної освіти, розробки загальної педагогіки. На основі аналізу літературних джерел та нормативно-правової бази корекційної педагогіки сформулюємо мету, завдання й основні форми науково-методичної роботи вчителів спеціальних шкіл.

Науково-теоретична, методична підготовка вчителів-дефектологів є довготривалим, складним,

багатогранним і динамічним процесом, який вимагає створення ефективної системи. У своїй діяльності педагоги керуються такими нормативними документами, як, зокрема: Закон України «Про освіту», Національна доктрина розвитку освіти, Державний стандарт базової і повної середньої освіти, Концепція загальної середньої освіти, Державний стандарт спеціальної освіти.

Методична робота з педагогічними працівниками у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах реалізується як через традиційні так і через нетрадиційні форми її організації.

Структура методичної роботи містить взаємопов'язані та взаємодіючі елементи, що відповідають цілям та завданням навчального закладу та втілюються у різних формах, різними методами й засобами.

Пріоритетними завданнями методичної роботи є: оптимальний відбір моделей методичної роботи; модернізація змісту, форм, розвитку професійної компетентності та культури вчителя; вивчення, апробація та впровадження у практику наукових ідей, інноваційних технологій навчання; організація творчої пошукової наукової роботи; здійснення постійного моніторингу показників роботи навчального закладу, окремих педагогічних працівників; координація змісту, підходів, методичного забезпечення освітньо-виховних впливів на учнів; інформаційно-видавнича діяльність, зміцнення навчально-методичної бази; організація та проведення представницьких педагогічних заходів; інформатизація діяльності методичної служби; упровадження ефективних, колективних, групових та індивідуальних форм роботи з використанням технологій, що забезпечують належні умови для безперервного професійного вдосконалення й підвищення майстерності; розвиток творчої активності педагогів, професійної компетентності, духовності, відповідальності за результати своєї праці; вироблення форм і методів для підвищення фахової майстерності вчителів та ефективності їх роботи.

Методична робота у спеціальній школі – це цілісна, заснована на досягненнях науки та передового педагогічного досвіду, на конкретному аналізі навчально-виховного процесу, система взаємозалежних дій та заходів, спрямованих на всебічне підвищення кваліфікації, професійної майстерності кожного педагога, розвиток і підвищення творчого потенціалу педагогічного колективу в цілому, удосконалення навчально-виховного процесу, досягнення оптимального рівня освіти, виховання і розвиток школярів. Детальна розробка та апробація такої системи згідно з вимогами сучасної корекційної освіти є перспективним напрямком наукових досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Державна програма «Вчитель» // Освіта України. – 2002. – №27. – С.1 - 7.
2. Жерносек І.П. Організація науково-методичної роботи в школі. – Х.: Основа: «Тріада+», 2007. – 128 с.
3. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту: Монографія – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007. – 304с.
4. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у XXI столітті. – К.: Шкільний світ, 2001. – 24с.
5. Синьов В.М. До побудови загальної теорії корекційної педагогіки: визначення предмету науки // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова, 2004. – С. 3-22.
6. Спеціальна педагогіка: понятійно-теоретичний словник / за ред. академіка В.І.Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.

УДК 376-0.56.[246+3]-053.4

АКТУАЛЬНІСТЬ ЛОГОПЕДИЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ З ДЦП

Бахмач Т.О.

Інститут корекційної педагогіки та психології
НПУ імені М.П.Драгоманова

В статті розглядається актуальність впровадження логопедичного супроводу дітей раннього віку з ДЦП.

В статье рассматривается актуальность внедрения логопедического сопровождения детей раннего возраста с ДЦП.

In article it is presented actuality of introduction of speech therapist accompaniment for children early age with cerebral palsy.

Ключові слова: логопедичний супровід, ранній вік, дитячий церебральний параліч.

Ключевые слова: логопедическое сопровождение, ранний возраст, детский церебральный паралич.